

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 79 (1966)

Artikel: La Mareia tauba : (novela)
Autor: Dolf, Tani
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-227560>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 05.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

La Mareia tauba

(Novela da Tani Dolf)

Nus navan digls noss pros da culm veiadaint, igl ô Linard a jou. El veva amparo, scha jou vigli sajear igls seas pros uon, ad oz earan vagnieus sei anzemel per vurdar els. Igl Linard eara ampo segls ons, ad igls seas unfànts vevan satraitg divent. El a la si'duna vevan avunda da rivar aint cugl fagn grass, ad igl culm lev'el par uon bugent near nuidas schar da la vart. Betga me igls seas pros mi â'l musso, ear tut tschels savev'el declarar fegn a manedel da tgi c'i earan, a digls blears ànc tier egn'antier'istorgia da parantelas, iertas a cumpras. «A quegl qua e igl ple grànd a beal pro ca ve. Par dudesch vòltas veiou cumpro el digl incànt da la Mareia tauba a paieu tgear a bagn. Sas, egn pro sper la veia a gliesch c'ign sa sajear tut a tganvo â adigna la si'valeta. Qua e'l igl tschep da bater a velà la fuina da far igl café. Tut cumadevel a stupend.» Ascheia dascu-rev'igl ô Linard ad orda la si'vuschi santev'ign igl quet ad igl plascher digl possesur a liber pur. Nus vagn alura safiers vei anccunter la tscharneglia a scho ir l'igleada da que culm tut an flur aintagiou a vei da l'otra vart sen nossas alps agn beal vastgieu verd, prùntas da ratschever igls muvels, partge igl eara vei igl davos da zarcladur.

«Tge beal maletg da silenzi a pasch! Nign ca gess c'igl dess qua an nossas alps a muntognas ear dispetas a svantiras. Mo scha jou sapartratg ved la Mareia tauba —. Scha tei âs marveglias, vijou gest raquintar lez'istorgia ca e gartageada par grànda part vetschà», ad el mussa vei da l'otra vart sela tigia d'alp sper igl ual ca fa sagliots sur igl grep giou ad â antschiets:

«La Mareia tauba steva an quella tgea noua c'igl Daia stat oz. Quegl ca jou se novas ear'l egna femnetta viglia maltraitgaint near anqualgea tutaveia sdartschlida. Da buobs navan bugent la sera tard vei a trer sei crapa ancunter igls seas barcùns saros. Alura vagnev'la

cun caneras a ramurs a nus clamava suainter tut la pultregna. Nus natiral davent cun risadas a clamand «Bûna notg Mareia tauba».

Ella taneva tres, quater tgoras ad egn per nursas. Mo blearas geas rivav'la betg aint suleta cugl fagn. Ella eara bûna d'ir dus, tres gis suainter la lavur stupend, alura cun egn-'ea betga vagnir or tgea gis or. «Oz fa'la puspe la sturna, la bûna Mareia», schev'ign an vischnànca. Ea, la eara ampo malzàna da spiert, la filava mintgànt, la Mareia tauba. Cur ca la vagneva par aua near bavrava la si'limareglia ved la turvasch, bagliafav'la cun mi'mama egn beala peaza. Cun egn'ea antschavev'la a rir tut dadòlt a sesur a schlar: «Me va nou'ca ti vol, ti streia ca ti es! Tieus bab e ear sto egn ca â do fòlza pardetga ancunter nus!» A davent ear la cun egn plùnt agl esch-tgea. Suainter, cur jou eara or scola, vainsa mieus bab a jou blearas geas mess aint igl fagn c'ella veva sajeu a vagneva betga d'anturn cur c'el eara sèt. Ella fageva ple a ple la sturna, ad igls gis c'ign saveva bagliafar cun ella scoglsoda, vagnevan ple a ple rars. Datier paraints vev'la nigns a la suprastànza fageva igl quent da meter la Mareia an la tgea digls malzàns da spiert. Partge mintga egn vaseva, ca la vagneva betga ple da sagidar saseza.

L'e alura vagnida libra da que greav pass, la povra femneta. Egn damàn â'la clamo orda faneastra a mi'mama, ca la degi gest vagnir sei, ella vegi la pùntga. Mi'mama â tartgieu, ca tschella bagliafi puspe da quegl sainza pes a màns, mo e tutezna ida sei agn stiva. La Mareia eara malzàna, ea, steva fetg schliet. Igl docter ca e dalunga rivo â do urden da meter ella ànc que gi agl spital giou agl martgieu. Mi'mama â gido meter an urden ampo la femneta, ca eara cun egn'ea vagnida tut clera da spiert. La clav-tgea â'la do a màn a mi'mama a par la si'limareglia deci jou ver quito. Scha la vegi ànc da turnar anavos egn'ea, vign'la a far dretg a schiglio setgan oters far, â'la ànc getg avànt ca ir. Ogis-diesch ple tard veiou survagnieu egn breav or digl spital. La Mareia veva scret, ca jou degi vagnir giou agl martgieu a far egn visita tier ella, schi dalunga sco pus-evel. Degi ir vei an la stiva a prender quellas breavs or da la comoda, ord la ziha senzum. La clav segi segl bufet an quella stgatlà. Jou ve fatg sco ella â giavischo a ve cato egn fasch breavs lieadas anzemel cun egn gugliogn làna. L'oter gi suntiou ieu agl martgieu sen visita tier la Mareia. Nuides suntiou ieu tras quels zulers digl spital ad ancurir la numra da la tgombra. Prend, scha quella fa ca-

neras a mi gi la pultregna avànt otra glieud, scha la tgapa puspe ègna da las si's lunas. Ampo veviou ear schleata cunzientga. Quàntas gea veviou ris or a fatg befas sur da la Mareia tauba!

Mo ella mi â bavgnanto cun tuta curtaseia cugls plets: «Mo varda vei, ussa vign'ign ànc igls mats giuven tier la Mareia tauba. Mo me via natier. Cugl tgierp e'gl betga bien, da spiert suntiou stgampada scoglsoda.» Igl eara propi ascheia, ella veva tut egn'otr'igleada, amparava suainter igls meas a natiral surtut suainter las si's tgoras a nursas. Scha vegi radetg las breavs â'la dalùnga lieu saver ad â antschiet a nuvar or igl pindel cun deta marva ad eria. Igl e vagnieu nanavànt dues fotografeias trànter ègna plùna breavs: «Ancanuschas quella qua?», â'la ampro a do na ègna cun sei ègna frestga giuvna agl vastgieu da valada. Jou ve dalùnga ancunaschieu la Mareia. Ea, oz ca la veva betga ple quell'igleada anfetg ad eara tarschinada nà anurden, vev'la ànc grànda sumaglientscha cugl maletg d'avànt blears ons. Ea, la Mareia e'gl avànt 50 ons. «A quegl qua e sto igl mieus spus near marus, sco ign vut. Mateias vev'el num ad e ieu an la Meric sainza maridar la Mareia. La culpa da tut anzemel e sto egn prozes par dus vadis. Qua sas ligier ner sen alv. «Ad ella tainscha nà a mei igl fasch breavs a scartiras, a jou vez ca blearas porten sigils da dartgiras. Jou ve tartgieu, ussa a la Mareia puspe ord igl calender a mi tira or la pultregna. — Mo nut da quegl. Ruasevla-meing prend'la ella las breavs orda màn a mei a las dosta da la vart. «Quegl sas prender cun te a liger plànsieu. Per hoz tgi vi jou raquintar l'antiera istorgia tresta. Forza ca ti vardas alura las lunas da la Mareia tauba cun oter îls a forza sas amprender enzatge landergiou. Mieus bab, igl Gion Durisch, eara egn bün pur da Sutrieven a jou la si'suleta feglia. Sco la vaseva or, vezas là segl maletg. Mi'mama, ègna duneta fegna a bûna, mi dustava mintga crap or da la veia, ascheia ca jou ve gieu ègna giuventegna beala a sainza quitos. Igl Mateias veva ànc quater frars ad eara egn giuven frestg a beal sco ti vezas sen la si'fotografeia. Tge eara ple simpel ca igl noss cas? Nus valevan par spus, scha's earen quegl ear ànc betg aviertameing. A'gl Mateias vagneva a star cun nus a manar anavànt igl noss menaschi. Mieus bab eara pletost malzanetsch a sala-grava da survagnir agid ad ascheia egn stupend schender. Ear igl Tieni Cafluregn, igl bab digl Mateies, veva nut ancunter c'igl sieus fegl maridava me, la suleta feglia, a tut pareva dad ir la veia

beala ad anguliva. Ea, las mi's amitgas schevan savens: «La Mareia bagn, quella â nign quitos. Feglia suleta, a'gl ple beal giuven da la vischnànca!» Mo sco egn urezi vean enqualgea nunschminànt, ascheia e ear igl distegn vagnieu a sataro igls beals siemis da la Mareia Durisch. Mieus bab eara sto eгна dumeingia se d'alp a vagnieu giou a getg c'igl manci egn vadi digl Tieni. El e sez ieu vei tier lez a drizar or la novitad. Cur c'el e turno annà, â'l safiers sco sturnieu sen eгна sutga a getg betga pled. Anzacuras â'l radetg or: «El cre betg, igl Tieni. El manegia c'igl noss vadi segi ieu a pearder. A'gl pastur â getg cler a bagn, ca tuts tschentg vadeals digl Tieni segien stos giou sper gl'ual, cur que urezi da tschella sera segi vagnieu a suainter vegi el cato me quater ple. Egn vadi stotgi easer ieu cun l'ava. A'gls noss veiou vieu tuts quater, l'egn sper l'oter, schi sir sco sund qua. Betg'egna buna mi â'l do, igl Tieni, a damàn vom'el sei sez ad amparar quàn vinàrs ca vegi do agli pastur par c'el tigni cun me». Mieus bab â betga durmieu quella notg a jou cre c'el vegi durmieu nignas ple scoglsoda suainter da que gi antocen igl ân purto el gioun santieri. L'oter gi e'l igl Tieni passo sei a bün'ura a la sera vagnieu angiou a passo sper mieus bab vei sainza pled. Dus gis suainter e'gl vagnieu eгна breav d'egn advocat, ca scriveva agl num digl Tieni, ca el pretendi c'igl vadi ca segi ànc lisei segi sieus. Sas, gliez e'gl ànc da gir, ca nus veven egn vadi ca samagleva fetg quel digl Tieni. Mieus bab â prieu la breav agl satg ad e ieu se d'alp l'oter gi. El â cato igls noss vadeals a quels digl Tieni anzemel, otg an tut, a trànter quels igl noss vadi. Mo igl pareva c'ign vezi betga ple igl num da vart dretga schi bagn sco egn per gis avànt. Igl pareva buna-meing sco scha anzatgi vess traitg or igl pel, a'gl G vaseva buna-meing or sco sch'igl fus egn T, a'gl D vasev'ign digl tut betga ple. Igl pastur â'l betga cato, â'gl buob da lez deva ni pled ni fatg sen las si's amparadas. Mieus bab e turno angiou anc blear ple sturnieu giou ca avànt ad â do sura tut anzemel ear el ad egn advocat. Jou ve ampruvo da rataner el da far que zap a ve getg d'ampruar da sacunvagnir cuagl Tieni. Mo el â lieu saver novas nut. «Dretg de star dretg», â'l getg ad e eu tier igls vaschegns a lieu prender enzemel pardetgas. Mo tuts gevan igl madem: «Tge se jou, quels vadeals vezan or egn sco l'oter, a qua e'gl schliet digl gir, qual ca mánca.»

Ea, mieus bab â antschiet a stivgear suainter a quella dispeta gi a notg a ni maglieva ni baveva scoglsasoda. El fageva bagliafadas

cun tut tgi c'el antupava, me par vurdar sch'anzatgi savess gir enza-
tge da quels dus infam vadis, ca sto gir per uss. Tres near quater
geas e'l sto sen l'alp ad ieu suainter que ual sei a giou par vurdar
sch'el catass igl vadi svanieu. El eara da ferm'ideia c'igl noss vadi
fus quel ca eara sà a frestg adigna anzemel cugls noss vadeals. Mo
sch'el vess cato l'oter, quel digl Tieni, scha vess la tgossa samido agl
cler. Mo betga pussevel da catar igl pintg farstez. L'aua veva bagn
purto quel giou a davent, partge igl eara sto egna stad cun blears
urezis a plievgia. Ad igl pastur ca veva gl'amprem gi getg cun
tuta perschuasiùn c'igl vadi digl Tieni segi davent, â mai sascho
ver. Cur c'el vaseva vagnànt mieus bab, ear'el cun egn'ea svanieu
davo egn bot a nunpusevel da catar. Egna sera e'l igl bab vagnieu a
tgea cregn bletsch. El eara sglischieu or sen egna plata a do an
l'aua. Par furtuna ear'el ànc rivo or sez cun grànda fadeia. Quella
notg â'l tgapo la pùntga ad â stuieu star quendesche gis agl litg. Igl
e plànsieu vagnieu miglier, mo sco avànt e'l mai sto ple. El â ear
gieu da far cugl flo, ad adigna vev'el tuss a stretg.

Cugl far fagn nav'igl plàn anavànt tier nus quella stad. Tei âs
matem marveglias, sch'igl Mateias saschava ear ver, near betg? Bagn,
bagn, el vagneva gl'amprem bunameing mintga sera tier me a nus vagn
bagliafo lùng a lartg, sco'gl fuss pussevel da catar egna veia da
rataner egn prozes trànter las nossas famiglias. Mieus bab deva
pled a fatg agl giuven a leva betga schar pitir el parveda quella
dispeta. Mo sieus bab, igl Tieni, sastalageva sco egn tamano mintga
damàn suainter c'igl Mateias eara sto a tarmagl tier me. Ad igl e va-
gnieu schi lientsch, c'igl Mateias â antschiè a far partratgs dad ir an
la Meric, sch'igl deva betga dalùnga pasch trànter nossas famiglias.

Igls advocats da tutas duas varts en dantànt ear betga stoss eri
ad àn traitg anavànt l'istorgia tier las dartgiras. Igl mediatur â do
part, ca l'amprem'uatga vegi liac igl 20 d'avust se d'alp ad el vigni
ad ampruvar da radir anzemel las partidas. Mieus bab â dantànt
cato egn per cunaschaints a vaschegns ca en stoss prunts da vagnir
cun el a gir or an nossa favur. El eara ànc flevel da la malzogna a
do anzemel agn quellas eandas, c'ign strusch ancunascheva ple el.

Igl advocat e rivo la damàn a gieu egn tarment discours cun
mieus bab. Da vadeals vev'el nign'ideia, mo c'ign stotgi me betga
zeder agl nosch vaschegn a mussar ad el las quàntas c'igl segi. Els

ân samess sen vieadi. Igl bab cugl advocat ad igls purs ca deven pardetgas par nus. Ampoet suainter igl Tieni Cafluregn cugl sieus advocat a las si's pardetgas a'gl davos igl Mateias cugl mediatur. Ascheia ân els samess sen veia sco duas parts ca van an la gueara ad earan glieud da la madema vischnànca, ca stueva viver anze-mel mintga gi.

Sen la pùnt digl ual, ca veva strànglo igl vadi da la dispeta, â igl mediatur safarmo a do part a las partidas partge c'igl segian qua. Igl pastur â radetg igl vadi ca mieus bab ancunascheva bagn detgavunda, anzemel cun tschels noss vadeals a quels digl Tieni na segl stavel gest dasperas. Sainza vurdar sen mieus bab â'l samess an la retscha da las pardetgas digl Tieni. Igl mediatur ampeara gl'amprem a lez, scha el vardi que vadi qua presaint par igl sieus, a quel gi easchei. Igl madem gi ear mieus bab. Tuts dus fan valer las raschùns cun curts plets a tuts dus parevan parschuadieus da lur meni. Las pardetgas da damaduas varts ân radetg poca glisch an la tgossa. Lur discours satractava igl ple parveda la noda. Igl Tieni fageva egn tagl davànt an l'ureglia dretga a nus egn davos. Mo que vadi vevi nigina noda. Schagea c'igl Tieni ad igl sieus advocat levàn ver egn'anzena d'egn tagl davànt ved l'ureglia digls pes digl luf. Sen quegl â'l igl mediatur do igl pled ad igls advocats. Quels en saglieus sco dus cots l'egn separ l'oter a bagliafavan da tschanta-maints a paragrafs, d'angon ad anguladetsch, c'igl eara egn por tarlar. Alura en tuts ieus suainter igl ual giou, ad igl pastur â musso igl liac nouca el veva cato igls vadeals a nou' c'el manegia c'igl vadi segi do agn l'aua. Igl mediatur â amparo ad el da tgi ca quel eari. El degi gir la vera verdad, partge el segi igl sul ca setgi meter agl cler quella tgossa malampernevla. Cun tut igl dara-tschiert fa'l atent el sen las consequenzas ca egna fòlza pardetga vegi a fa ear andamaint agl bòn talianer da sapartartgear ved la si cardientscha avànt ca gir anzatge ca fuss betga la vardad par ler gidar a l'egn near a l'oter. Sen quels plets antscheva'l igl bòn ta-lianer a tramblar sco egn fil. El varda vei da que tamanto segl Tieni a gi alura, ca el setgi betga gir da tgi c'el eari, el gitgi anzuma nut a savolva a va sainza gir oter plets cun egna nunadida preascha aintasei tier igl sieus muvel. Igl Tieni varda suainter ad el cun egna tschera sco egn tor rabtganto, mo gi gnànc egn pled. Ussa prenda igl mediatur puspe igl pled: Jou sund betga vagnieu tier la per-

schuassiùn ca igl vadi ca e ieu a pearder, fuss digl Tieni near digl Gion, cunquegl ca la davosa ple impurtànta pardetga vut saver novas nut positiv. Igl vadi qua presento â nigna noda. La noda near igl num ved igl calùn dretg e ear betga ple vasevla scoglsoda. Igl vadi pears e svanieu a la sprànza d'igl catar e betga granda. Nus lagn spitgear ànc quater eandas a far tut igl pussevel d'igl catar. Scha quegl e betga igl cass, scha fetschiou la proposta da vender que vadi qua a partgir igls raps. Jou ve sprànza ca vus segias cuntaints cun quella sentenzga a dund igl bòn a bagnmanagieu cunzegl da far fegn cun quella dispeta. Igls advocats àn fatg tscheras sco sch'igl vessan strienglo rànas. Igl Mateias â traitg da la vart sius bab a do ad el bòn plets d'acceptar la sentenztga digl darschader. Mo mieus bab â do par raspota ca el satigni ved igl dretg, a lez segi digl tut da la si' vart a betga me igl miez, ad el pretendi igl antier vadi a betga me la measadad. Igl sieus advocat â natiral ànc sustanieu el tant sco el â pudieu, a la cumpagneia e puspe vagnida angiou an duas partidas sco l'eara ida ansei, a'gl bòn cunzegl digl mediatur e sto per igl giat.

Quella sera e igl Mateias vagnieu nà tier me tut sturnieu giou ad â getg ca el vigni par dar adieu. El vomì an la Meric cun egn peer oter giuven da Sutrieven. Tge, alura duvravigl betga tantas scartiras a hantieris par ir sur l'aua vei sco oz. El veva sado tuta fadeia da far dar suainter sieus bab que gi se d'alp a quel veva schmarvegliusameing ear fatg quegl. La stinànta da mieus bab savev'el betga antalir, ad el vaseva nigna veia da vagnir tier pasch, cuntrari, sieus bab segi vilanto ad amparmalo c'igl mieus vegi betga piert mèn per egn entalgientscha. El vomì ple bugent davent, ca star qua trànter marti a massa. El vigni a scriver a star fidevel a mei ear liaint.

Mo jou ve betga tarlo segls seas plets bagnmanagiànts, sas, el eara egn giuven da fetg bòn cor, a ve fatg anguearzs ad el a ve pears la nearva a sastalgieu a do is ad eara miez orda mameza. Ve getg ca el vegi mangieu me la roba digl Gion Durisch a betga la feglia, a schiglioc stess el qua anstagl ir davent. Ad el vessi da taner cun me a betga cun sieus bab, ca vegi lieu angular igl noss vadi. A par la si'fidevladad an la Meric dessiou betga tschentg raps. Igl Mateias e vagnieu sbleh-alv ad â savieult ad e ieu. Tschentg gis suainter â'l do adia ad igls seas, ad amitgs a paraints, a me â'l am-

blido. Megna fetg veviou amparmalo el cun las mi's bagliafadas, mo jou veva bagn, antras las malasvetas a la malzogna digl bab, tgapo ampo an la nearva a veva quella sera pears igl tgieu. Tres, quater geas suntiou stada vei avànt la si'tgea a leva rujea el par pardùn, mo d'ir seiadaint veviou betga ristgieu orda tema d'antupar igl vigl. Ea, ascheia e'gl ieu! El e ieu sainza pled a fatg a jou igl ve mai vieu ple. Parveda dus vadis, antalis ussa, ca las ragurdànzas san surprendre egn carstgàn, c'el pearda igl sen par igl tains presaint a tratga c'igl passanto stotgi ànc turnar.

Sen quegl â la Mareia calo da bagliafar. Jou stgeva strusch vurdar vei sen ella a tameva mintga mumaint, ussa peard'la puspe igl giudezi a bagliafa sainza sen ad antaletg. Mo na, ella taneva aintamàn la fotografeia digl sieus Mateias a las larmas curevan giou par la fatscha rabaglieada da la viglieta. Mo plànet â'la puspe safatg sei a raquinto anavànt, ea, l'â tutaveia fatg ampo buca da rir: «Tschuncànt'ons en egn lùng tains, mo anqualgea tratgiou ca tut anzemel segi sto me ier. Sco'gl e ieu ple anavànt e dalunga raquinto. Igl prozes e vagnieu traitg anavant trocen tier la dartgira cantonala. Jeu vi betga dascurer da tut igls quitos a las malavetas ca quegl â do, da tut igls custs, partge igls advocats levan raps ad ànc egn'ea raps. Mieus bab â betga survivieu la fegn digl prozes. Pletost da flevla constituziun â'l betga pudieu taner or la grànda lavur, ad ànc las gretas a malamparnevladads da la dispeta. Suainter curta malzogna e'l mort pocas eandas avànt c'igl prozes e sto a fegn. La ferma ideia c'igl vadi, ca eara di gitg vandieu ad igls raps deponos tier la dartgira, eara igl noss, â'l prieu cun el an la fossa.

Quella sera ca la nova da la dartgira cantunala e rivada eariou suleta agn stiva. Mi'mama eara suainter la mort digl bab malsanetscha a stueva star blear agl litg. Sainza gràndas marveglias veviou arviert la grànda cuvearta melna grossa. Tge ampurtav'igl uss a mei, tgi ca veva gudagnieu la gueara, ussa ca mieus bab eara mort a'gl mieus spus lientsch davent a pears per me. Jou ve ligieu tut las blearas varts scretas cun maschegna, a tut la tresta istorgia e puspe vagnida viva agls meas ils. A la santentzga seza: Igl segi betga cler da tgi c'igl vadi ca eara ieu a pearder eari ad els segian da l'ideia sco'gl mediatuor da nossa valada. Igl prezi traitg or digl vadi vandieu segi da partgir sen tutas duas parts angulivmeing. Quegl fascheva or 240 fràncs. Igl custs digl prozess segian ear da

partgir sen tutas duas parts egna sco l'otra. A mintg' egn paji ànc suraint egna tropa tschient frànchs, quànt seiou nuta ple. Sas alura vurdar suainter an las scartiras. Jou ve betga pudieu rataner las larmas. Tgi veva gudagnieu enzatge veda tut quella grànda dispeta? Me pears — pears a nut oter ca pears.

Igls meas partraitgs earan bagn lientsch d'avent a jou ve betga udieu, ca anzatgi e vagnieu separ stgeala. Mo cun egn'ea stat la ti' mama avànt me. Scha vegi udieu la tresta nova, â'la amparo sainza far lùngas bagliafadas. Igl Mateias segi mort, segi sadasgraztgieu. Oz seg'la quella noscha novitad rivada or da la Meric. Ella vegi tartgieu, c'igl segi miglier, scha la vigni gest a gir sco'gl segi, ca scha jou odi tut l'oter gi sen la veia. Ea, bagn fetg trest, stuer pearder egn giuven da 25 ons. Igl Tieni, sieus bab, cunzunt segi betga da cunfartar. Jou sund stada ruasevla a ve savieu angraztgear a tia mama par igl survetsch, ca ella veva pargues betga fatg bugent. Ea, ella â anc fatg blears suainter a jou ve mai angraztgieu ad ella parsuainter. Fe tei quegl par me, scha jou vess betga da ver ella ple.

Ella e alura ida giou ad or murevelet. La saveva bagn, ca la savess betga gidar a mei a jou stueva vurdar sco purtar suleta la nova frida. Par que mumaint veiou santieu ca la sprànza da ver ànc egn'ea igl Mateias, ea forza ànc vagnir anzemel cun el, viveva ànc giofuns igl mieus cor. C'igl e sto mi'aitgna culpa — la mi'stinànza veva catscho el sainza dar adia or da la patria — mi' e vagnieu andamaint scoglsoda per an que mumaint, a jou ve bi quella sera tamieu ca possi betga purtar quella greava tgargia sainza vagnir malzàna. Zaps greavs a plàns ân dasdo me. Jou ve tartgieu c'igl mieus giudezi lavuri betga ple near ca fantiseschi. Igl esch sasearva ad igl Tieni Cafluregn stat avànt me. Igl Tieni ca fugeva giou da nus tant sco'l pudeva a ca veva ple ca dus ons mai bagliafo egn pled cun me ad igls meas geniturs. El tigna ànc la seara digl esch miez arviert aintamàn a stat eri. Mo gl'eara betga ple igl Tieni grànd a sedretg, ca eara diso da cumandar a reger. Igl eara egn umet pintg a vigl. Cun vusch tramblànta â'l strusch radetg or igls plets: «Igl e vagnieu egna breav or da la Meric, igl noss Mateias â sasfiro, mort!» El leva ànc gir enzatge, mo la vusch gli â disgetg, ad el â safiers vei segl bànc-pegna a deva is sco egn gianir. Plànet dölza'l igl tgieu a sadat fadeia da radir aint ampo tùn an la si'vusch: «A gl'oter stuainsa ear ànc meter an urden», ad el mussa vei sen la breav da la

dartgira, ca eara ànc adigna sen la mesa. «Veda quegl là suntiou ear jou la culpa, egn tant parnea bagn.

Gl'amprem gi ca sund sto se d'alp parved igl vadi vev'igl pastur getg, c'igl segi quel da tieus bab. Jou eara betga sir, na, propi betg, cre a mei. Mo tschel, segls raps sco'gl giavel, mi gi, scha deti tschuncànta fràncs, vigi el gir ca'l segi mieus. Jou ve tartgieu, forza e'gl tutezna igl mieus, a par far la tgosa sira, veiou do igls raps agl pastur. Suainter, davànt igl mediatuor â'l gieu da far cun la cunsienztga ad â getg nut. Cur c'igl Mateias â suplitgieu me da suandar agl darschader, veiou dalunga do suainter a ve tartgieu, quegl segi la miglra veia tier la pasch a ve lieu porscher màn a tieus bab. Mo cur ca lez â betga lieu, mi e'gl ieu sei igl sen, a jou ve scho ir igl tgar sco l'â lieu. Cur c'igl Mateias e ieu an la Merica, vessiou stuieu dascurer a meter agl cler la tgosa. Mo igl mieus tgieu dir, igl caprez, â betga scho tier. Usa sas sco'gl e a sas antschever damàn igl prozes da nievmeing scha ti vol. Jou tgi vi dar par scret tut anzemel ànc quersera.» La lùnga bagliafada veva prieu igl um sur las si's forzas. El schava curer giou las larmas an la barba grischa ad ampruava da lavar sei par ir. «Me stet', veiou getg, d'antschever ànc egn'ea igl prozes veiou betga agl sen. A tgi gidass quegl enzatge? A pears, pears vainsa usa avunda, vus igl feagl a jou mieus bab a'gl Mateias, vus saves sco nus stevan». Aschi anavànt suntiou rivada, alura e'gl sto fito ear cun me, a jou ve radetg or betga pled. Igl Tieni e plànet rivo ampes ad â puspe la seara digl esch aintamàn par ir. Da tgi c'igl vadi e sto savainsa betg a vagnagn mai sesur ple. Jou ve betga ancunaschieu el ple, na sirameing betg, cre a mei. Igl sa easier sto igl mieus schibagn sco'gl voss. Mo as vessan stuieu dascurer tieus bab a jou, a vessan betga stuieu schar ir igl Mateias, na gliez vessan betg. Ad el â cumando da salidar te ànc an la davosa breav. Jou vi far purtar ella damàn, pardùna!»

Plànet, sco'l eara vagnieu, e'l puspe ieu giouador. Jou se ànc saragurder sco sund ida a litg a ve bagliafo cun mi' mama. Quegl ca e davanto suainter e betga adigna cler avànt igls meas îls. Quegl ca eara paso agl tains presaint, samaschadava agl mieus tscharvi. Alura gevan quels da Sutrieven: La Mareia fila. Cur ca mi' mama e morta, e'gl ànc vagnieu mender cun quella malzogna. Jou veva megna blear peada da stivgear sur digl passo a sco'gl vess savieu easser. Quegl e l'istorgia da la Mareia tauba.

Jou ve vurdo vei sen ella cun egn grànd respect a ve getg cun tuta sinzeradad: «Pardunad, mo jou ve gieu nign'ideia da la vossa greava sort. A schave fatg antiert, ve sturtschieu or vus a fatg befas, scha mi e'gl betga dretg.»

«Quegl sarà betga managieu schi mal», â'la alura getg, «a jou tgi vi dar ocasiùn da far bien igls teas malfatgs. Jou ve do urden ca tei veans ligieu sco'gl mieus vujieu. Tei veans ad administrar igl mieus fùns a vurdar digl mieus fatg. Tei veans a far quegl cun tuta gestadad. Partge nou'ca oters fatgs magnan vei âs usa gest udieu. Jou vint betga a turnar ple se Sutrieven. La maschegna fa betga lùngas ple», ad ella mussa cun egn mèn se'gl cor, ad agn l'oter tanev'la ànc adigna la fotografeia digl Mateias. Ella mi a ànc do sei blears salids par igls meas a tut tgi ca ampearì suainter. «A de mintga sera ampo rasdiv a las tgoras», â'lla ànc getg avànt ca mi dar igl mèn.

Dus gis suainter e la Mareia morta a vagnida satarada se'gl san-tieri da la si'vischnànca paterna, nou'ca ella veva purto cun grànda fadeia la si'greava sort. Jou ve fatg sco la mi veva cumando, ve vurdo digl sieus fatg a mess l'otra parmavera tut tge c'la gieu se'gl incànt. Trànter oter veiou incànto mez que pro, ampo parquegl ca'l mi plascheva ed ampo per ver egna regurdànza ved la Mareia tauba.»

Igl o Linard prenda nanavant la buteglia da vinars a porscha ella a mei a dat alura sez egn detg schuf. El eara betga diso da far da quels discurs lùngs, a veva survagnieu la buca tut setga. «Ea, dispetas a guearas àn ànc mai purto bùns fretgs, quegl àni getg da vigil annà. Ussa ànc stupar egna pipa, alura lainsa ir. L'otr'eanda savainsa forza cargear. Alura betga amblidar da vurdar giou sen quela bola sut la pùnt dafor igl stavel digls setgs. Là maneg'ign, cigl vadi digl prozes grànd segi do aintagiou.»